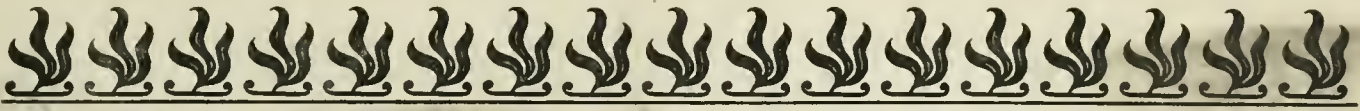

Kijkjes in
Belgisch Kongo

D1
646
K55

79/20/45

P 17 1973

LEFT 176

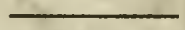
Kijkjes in Belgisch Kongo

IT album stelt zich tot doel, u nader kennis te laten maken met onze kolonie in Midden-Afrika en zulks te doen op een bijzonder aantrekkelijke wijze.

Wij genoten nl., door de welwillende bemiddeling van den heer FRANCK, Minister van Koloniën, de extra gunst, te mogen putten uit den rijken voorraad lichtteekeningen, toebehoorende aan het Koloniaal Museum te Tervueren; en in het Museum zelf stond ons, naast den Bestuurder, den heer Baron DE HAULLEVILLE, vooral de Bewaarder van de Volkenkundige Afdeeling, tevens de wetenschappelijk zeer bevoegde onderzoeker onzer kolonie, de heer Dr. MAES ter zijde bij het verzamelen van de gewenschte foto's.

Daarvoor weze hun te dezer plaatse eerbiedig dank betuigd.

Zonder in al te veel historische bijzonderheden af te dalen, ga hier een woord over 't ontstaan onzer kolonie.

Deze bestond niet als zoodanig, een halve eeuw geleden. Den 12^{en} September 1876 riep koning Leopold II te Brussel een *Aardrijkskundige Konferentie* bijeen, waar middelen zouden besproken worden om Midden-Afrika, en o. a. het Kongo-stroomgebied, te onderzoeken en voor de beschaving open te stellen. Uit deze Konferentie ontstond in 1877 de *Internationale Afrikaansche Vereeniging* en in 1878 het *Studiekomiteit van den Boven-Kongo*. Dit laatste werkte zich kort daarna om tot de *Internationale Kongo-Vereeniging*, waarin een keur van wetenschappelijke onderzoekers, bestuurlijke inrichters, zendelingen, handelslui werden opgenomen. Deze Vereeniging stelde zich in betrekking met een groot aantal negerstammen, richtte in het Kongo-gebied talrijke plaatselijke diensten en posten in en wist eindelijk van de *Konferentie te Berlijn*, gehouden in 1884-'85, de erkenning van den *Kongo-Vrijstaat* te bekomen. Koning Leopold II werd, met toestemming van België, tot Soeverein verkozen.

België als Staat was bij al deze aangelegenheden in geen deele gebonden. Wel zond het zijn meest ondernemende zonen naar het Middenafrikaansche binnenland en steunde het, na de erkenning van den Kongostaat, geldelijk den Soeverein, waar deze niet bij machte bleek, de zeer hooge kosten voor onderzoek en inrichting met eigen middelen te bestrijden.

Uit dankbaarheid bood Koning Leopold II, in 1889 reeds, aan België de overname van den Vrijstaat aan. Na onderhandelingen, die herhaaldelijk werden onderbroken en weder opgevat, besliste het Belgisch Staatsbestuur den 18^{en} October 1908, den Kongostaat als kolonie te aanvaarden, onder de benaming *Belgisch Kongo*.

In 1909, bij 't afsterven van Koning Leopold II, werd de regeering aan Koning Albert opgedragen.

Alle Belgen en vreemdelingen te vernoemen, die door hun ondernemingsgeest tot het ontstaan en den opbloei onzer kolonie hebben bijgedragen ware te dezer plaatse ondoenlijk. Onthouden dienen echter, onder vele, de namen van LIVINGSTONE, STANLEY, COQUILHAT als ontdekkingsreizigers, DHANIS, PONTHER, CHALTIN, JACQUES als bestrijders van den Arabischen slavenhandel, DELCOMMUNE, LE MARINEL, LEMAIRE als wetenschappelijke onderzoekers. Vermeld mag insgelijks, dat met de naasting van Kongo in België de inrichting van een nieuw ministerieel departement gepaard ging; de heer RENKIN was de eerste, de heer FRANCK is de tweede en huidige Minister van Koloniën.

Thans moge onze aandacht even gewijd aan de kolonie zelf, haar ligging, haar natuur en voortbrengselen, haar bevolking, haar waarde.

Belgisch Kongo strekt zich uit binnen het stroomgebied van den Kongo en van zijn grootste bijrivier, de Ubangi-Uele. Het is tachtigmaal zoo groot als het Belgisch moederland en ligt omringd van Engelsche, Portugeesche, Fransche en gewezen Duitsche bezittingen. Van deze laatste worden Urundi en Ruanda, twee distrikten ten N. van het Tanganika-meer, door België bezet gehouden.

De evenaar loopt dwars door Kongo, op 5 graden van het meest noordelijk en 13 graden van het meest zuidelijk grensgedeelte. Dit land heeft dus een tropisch klimaat, met de daarbij behorende natuur en voortbrengselen.

De warmte in de schaduw klimt bij dag tot 37° C. en daalt bij nacht tot 12° C.; ze is het drukkendst in het regenjaargetijde. Het zuidoostelijk gedeelte der kolonie, — Katanga en de streek der Groote Meren, — heeft het regelmatigste en aangenaamste klimaat.

De natuur in Kongo blijkt veel wilder, weelderiger, indrukwekkender te zijn dan men zich voorstelt naar de ordelijk aangelegde havenplaatsen, de methodisch uitgebate plantages, de luchtige palmenlanen, waaruit de ondernemingsgeest van de Europeanen spreekt. De groote middenkom van Kongo wordt ingenomen door een woud, dat uitermate dicht en dikwijls donker is. « Alleen wie

dit woud gezien heeft», zegt Dr. Maes, «alleen wie doorgedrongen is in dit rijk van eeuwig groenend loover, met zijn ineenstrengeling van worteltakken, zijn eeuwenoude reuzen, zijn wilde slingerstengels, zijn modderige diepten, zijn onbetrouwbare moerassen, zijn wateren die bij het wassen overvloeien, zijn dikwijls vochtige en zware lucht, alleen hij kan zich rekenschap geven van Kongo's rijkdom, zijn schoonheid en zijn grootschheid.»

Men moge dus waardeeren, en te recht, het werk van de Europeanen en inzonderheid het werk der Belgen, waaruit niet enkel Banana, Boma, Leopoldstad, Coquilhatstad, Stanley stad en andere nederzettingen zijn ontstaan, maar ook een weelde aan spoorwegen en bruggen, aan landbouw- en nijverheidsondernemingen, aan volksopvoeding en -beschaving, — men zal, indien men Kongo degelijk kennen wil, zich bovenal getrokken voelen naar 't groote woud en zijn bewoners, naar 't negervolk, zijn leven en zijn zeden en gebruiken.

Over de Kongo-negers, circa 20 millioen in getal, zij dadelijk gezeid, dat men ze in vier groote groepen indeelt: de Pygmeeën of dwergnegers, de Bantu-negers, de Soedaneezen en de Hamieten, en dat van deze groepen de Bantu-negers veruit het sterkst vertegenwoordigd zijn in de kolonie.

De Bantu-negers zelf zijn weder ingedeeld in een groot aantal stammen, waarvan de Bakongo's, de Bateken, de Bangala's, de Banfumungu's (in Beneden-Kongo), de Kundu's, de Mongo's (in Midden-Kongo), de Mosengere's, de Tumba's, de Babaie's, de Batitu's, de Batua's (nabij het Leopold II-meer), de Basonge's, de Batetela's, de Baketen, de Baluba's (in Boven-Kongo) enkele bekende typen zijn.

In dit album wordt gelegenheid geboden, ook met de Azande's (uit Noord-Kongo) kennis te maken. Deze behooren tot de groep der Soedaneezen en zijn zeer strijdlustig en indringerig. Het Staatsbestuur van Kongo achtte het daarom noodig, hun gebied af te bakenen, tot bescherming van de Bantu-negers.

Over deze laatsten konden, aan de hand van belangwekkende nota's, als die van Dr Maes en anderen, enkele lezenswaardige bladzijden geschreven worden. Maar dit zou de bedoeling van deze inleiding te buiten gaan.

Voldoende zij, de aandacht te vestigen op de prenten, waarin een mooi gedeelte van het negerleven en -bedrijf wordt weergegeven. We noemen maar: verscheiden typen van mannen en vrouwen, met hun huidversieringen en hun haartooi; — typen van opperhoofden, als o. a. het gevreesde hoofd der Batitu's met zijn panterhuid en giftige pijlen; — typen van hutten, zijnde ronde en lage als primitiefste vorm, hoekige en meer verhevene als verbetering; — typen van boomen en gewassen, zooals de baobab of apenbroodboom, de oliepalm, de rafiapalm, het bamboesriet; — typen van voedingsplanten, zooals de kokospalm, de banaanboom, de kakaoboom, de rijstplant, de maniok of broodwortel; — typen van dagelijksche bedrijven, als o. a. het pletteren van maniok

tot meel, het toebereiden van chikwangué of maniokbrood, het verzamelen van rafiavezels, het vlechten, het weven, het jagen, het visschen. Waarbij, als komplement, enkele losse kijkjes in de Bantu-zeden : het tokkelen op origineele speeltuigen, het uitvoeren van volks- en huwelijksdansen, het waken bij den afgestorvene, het huldigen van afgodsbeelden.

Kortom, daar is een keur aan materiaal voorhanden, genoeg om u een sprekend beeld te geven van Kongo en zijn volk, zooals ze zijn in hun oorspronkelijkheid, naast de kolonie, 'lijk ze worden moet met medehulp van de Europeanen.

Hier kon wel even worden uitgeweid over den natuurlijken, onuitputtelijken rijkdom der kolonie, — rijkdom aan ertsen, houtsoorten, vruchten, harsen, oliën, dieren, — en anderzijds over haar algemeen tekort aan kleedingstoffen, landbouw- en andere gereedschappen en dagelijksche benodigdheden. Want zulke toestand brengt een belangrijken uit- en invoerhandel mee, waarbij inzonderheid de Belgen het grootste voordeel hebben. Reeds nu bedraagt voor Kongo het cijfer van den uitvoer meer dan 135 millioen frank (tegen 56 millioen in 1909) en het cijfer van den invoer meer dan 70 millioen (tegen 22 millioen in 1909), en alles laat voorzien, dat deze cijfers in korte jaren nog heel wat hooger zullen klimmen. Het aantal Europeanen, inderdaad, die werkzaam zijn aan het bestuur, de inrichting en de uitbating van de kolonie, neemt regelmatig toe, dank zij het steeds verbeteren der levensvoorwaarden; en die Europeanen, en ook de negers zelf, hebben heel Kongo door, maar dan vooral in Kasai en Katanga, — wegens den rijkdom dezer streken aan koper, tin, ijzer, platina, diamant, rekgom, kopal —, zulk onafzienbaar arbeidsveld gevonden, dat de kolonie voor een land van allerheerlijkste beloften mag gehouden worden.

Dit laatste heeft zijn degelijke beteekenis.

Want vóór er sprake was van Kongo als mogelijk Belgische kolonie, en ook nog na de naasting zelfs, werd door zeer velen de vrees geopperd, dat het Middenafrikaansche grondgebied te weinig waarde had en aan ons land geen voordeel zou verschaffen. Zelfs werd er bijgevoegd, dat, zoo de naasting ons wel kon batig zijn, ons kleine België niet over 't noodige gezag beschikken zou om de kolonie te beheeren. En 't moet erkend, dat deze en dergelijke overwegingen het niet gemakkelijker maakten, het werk van koning Leopold II tot zijn bekroning op te voeren.

Thans is die wensch verwezenlijkt. Moge het voortbestaan van Belgisch Kongo als kolonie tot zegen strekken aan ons Afrikaansche rijk en zijn bevolking en tegelijk tot eere aan ons ondernemend België en de beschaving.

(foto Maes).

BOMA (Beneden-Kongo): Zicht op den Kongostroom.

LEOPOLDSTAD (Beneden-Kongo): Scheepstimmerwerven aan den Kongostroom.

[foto Maes].

(foto Maes).

LEOPOLDSTAD (Beneden-Kongo) : Een wandelweg.

(foto Maes .

LEOPOLDSTAD (Beneden-Kongo) : Lazaret « Het Koninginnebloempje » voor zieke inboorlingen,
opgericht met de opbrengst der bloempjesinzamelingen.

BOKALA (Kasai): Een woning voor blanken (op het voorplan: Dr Maes).

COGILHATSTAD Evenaar: Aan den oever van den Kongostroom.

Hutten der Batitu's in opbouw, nabij het Leopold II-meer.

foto Maes.

BOKALAKITI (Noord-Kongo): Zicht op een negerdorp der Manguandi.

(foto Maes).

Binnenzicht in een hut der Babaie's, nabij het Leopold II-meer.

(foto Maes).

Negerdorp nabij het Leopold II-meer.

Een dorp der Azande's, in de Ubangi-Uelestreek (Noord-Kongo).

(foto Michel)

Opperhoofden der Baluba's (Katanga).

foto Lemaire .

Negers uit de streek van STANLEY-POL: vervaardigen van jacht- en vischnetten.

(foto Maes).

Negervrouwen in KATANGA: haartooi en huidprikkeling.

(foto Lemaire).

Half beschaafde negervrouwen.

(foto Maes.)

Een opperhoofd der Bata's, nabij het Leopold II-meer.

foto Maess.

(foto Maes).

BANFUNGU's (Beneden-Kongo); haartooi.

Batcke-vrouw met haar kind (Beneden-Kongo).

(foto Maes .

(foto Maes).

Yaelima-moeder met haar kind : huidprikkeling (Binnen-Kongo).

KASAISTROOM: In 't wild groeiende palmboomen, prauw met negers.

(foto Maes).

Brug van slingerplanten in Katanga.

(foto Lemaire).

BANANA (Beneden-Kongo): Laan en kokospalmen.

COQUILHATSTAD (EVENAAR): Bamboe-dreven.

Musa (Beneden-Kongo): Banaanboomen.

(foto Sparano).

Papaya- of Afrikaansche meloenboom.

foto Maesl.

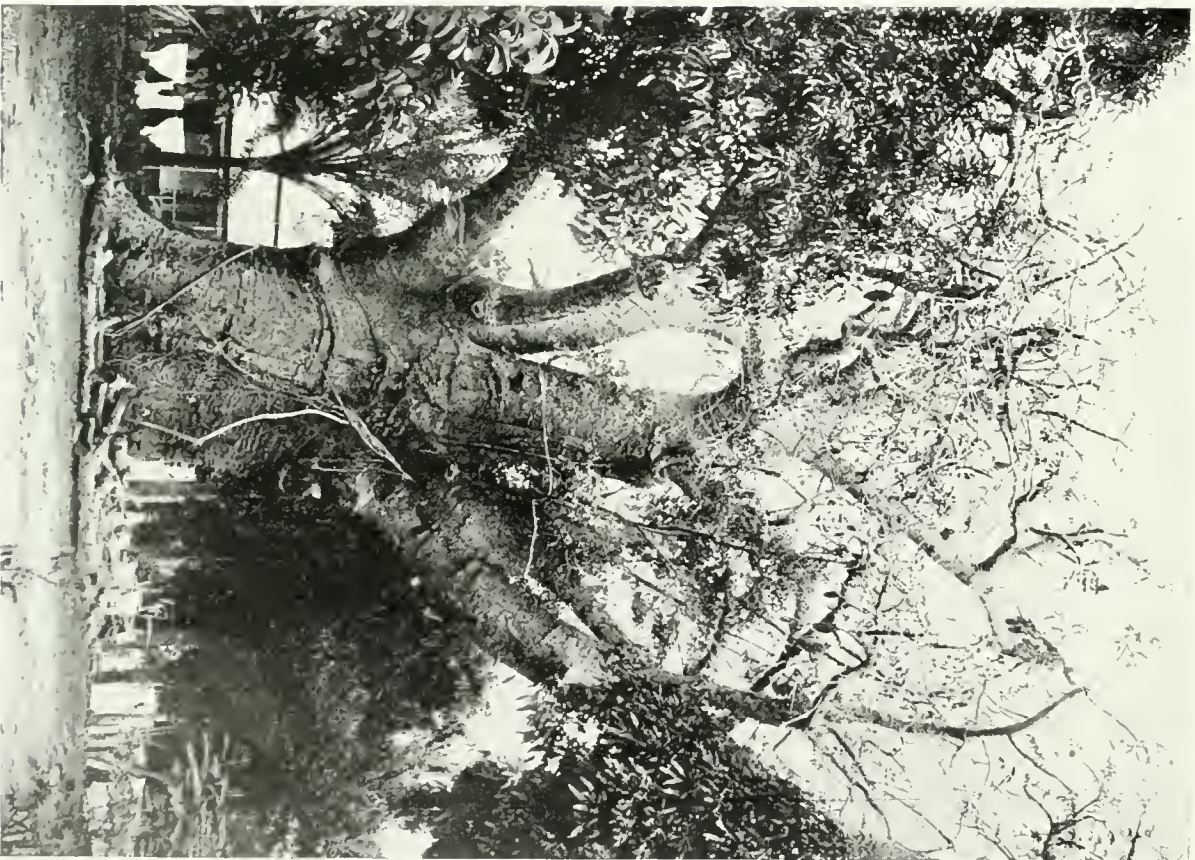
Baobab of apenbroodboom te Kinshassa (Beneden-Kongo).

foto Maes).

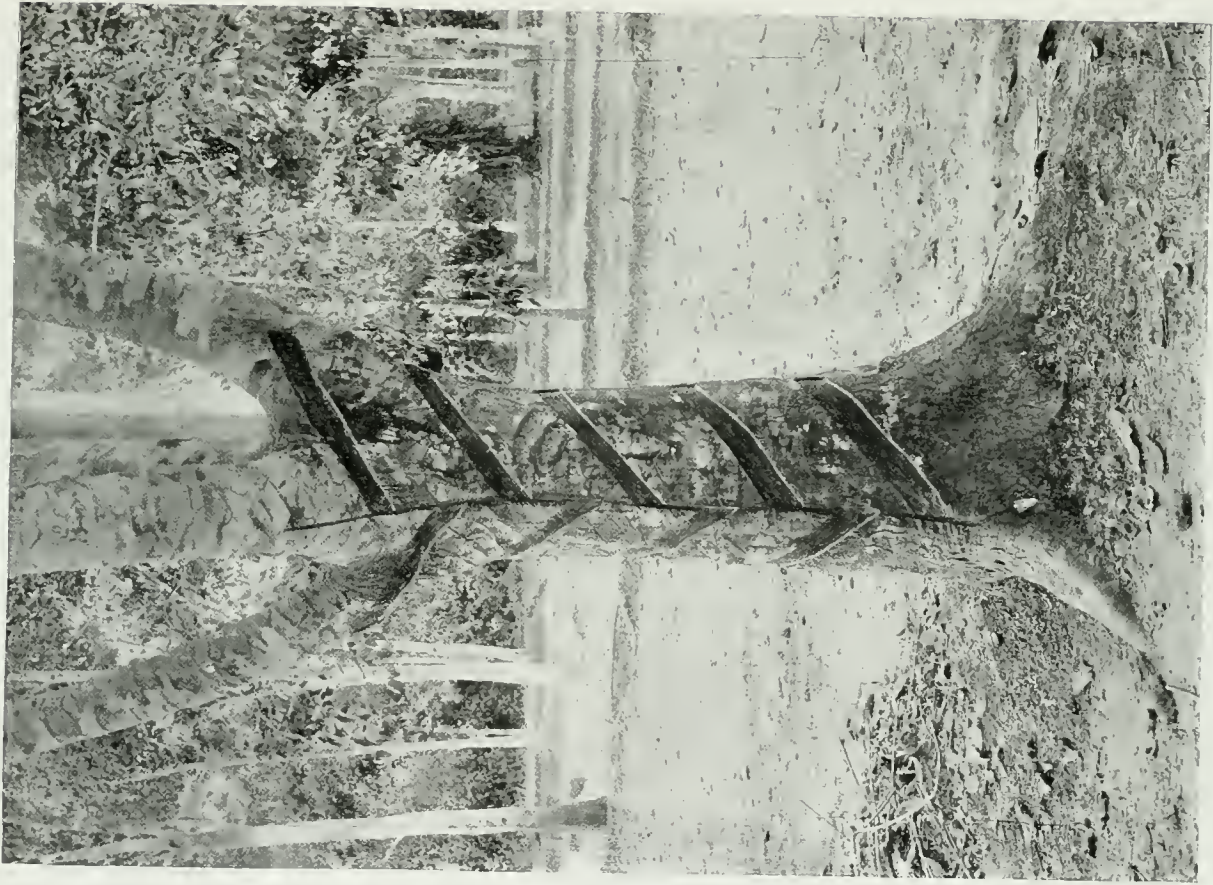
MUSA (Beneden-Kongo); Rijstveld van drie maanden.

(foto Sparano).

KINSHASSA : Baobab en woning voor blanken.

(foto Mares).

EVENAARSTREEK : Rekgom- of caoutchoucboom met insnijdingen.

Elaeis-palmboom.

Kakaoboom van 14 jaar.

foto Maes).

Mankok of broodwortel van 14 kg.

foto H. P. Gerardi.

(foto Maes).

Terugkeer van de vischvangst.

UELE-STREEK : Neergeschoten buffels.

foto Weyns).

Gevangen panter.

Vervaardigen van maniokmeel: mortier, stamper en zeef.

(foto Maes)

Vervaardigen van chikwangué of maniokbrood.

(foto Maes).

Toebereiden van raffiavezels voor het weven

foto Maes.

Het weven bij de Basakata's (nabij het Leopold II-meer).

(foto Maes).

MIDEN-KONGO: Zicht in den tuin der zending van Niemfu

Huwelijksdans bij de Banfumungu's (Beneden-Kongo).

(foto Maes).

Een danser bij de Batetela's (Boven-Kongo).

(foto Maes).

(foto Maes).

Muziekinstrumenten bij de Basakata's, nabij het Leopold II-meer.

(foto Maes).

Sterfhuys bij de Batekan, (Beneden-Kongo): het waken bij den afgestorvene.

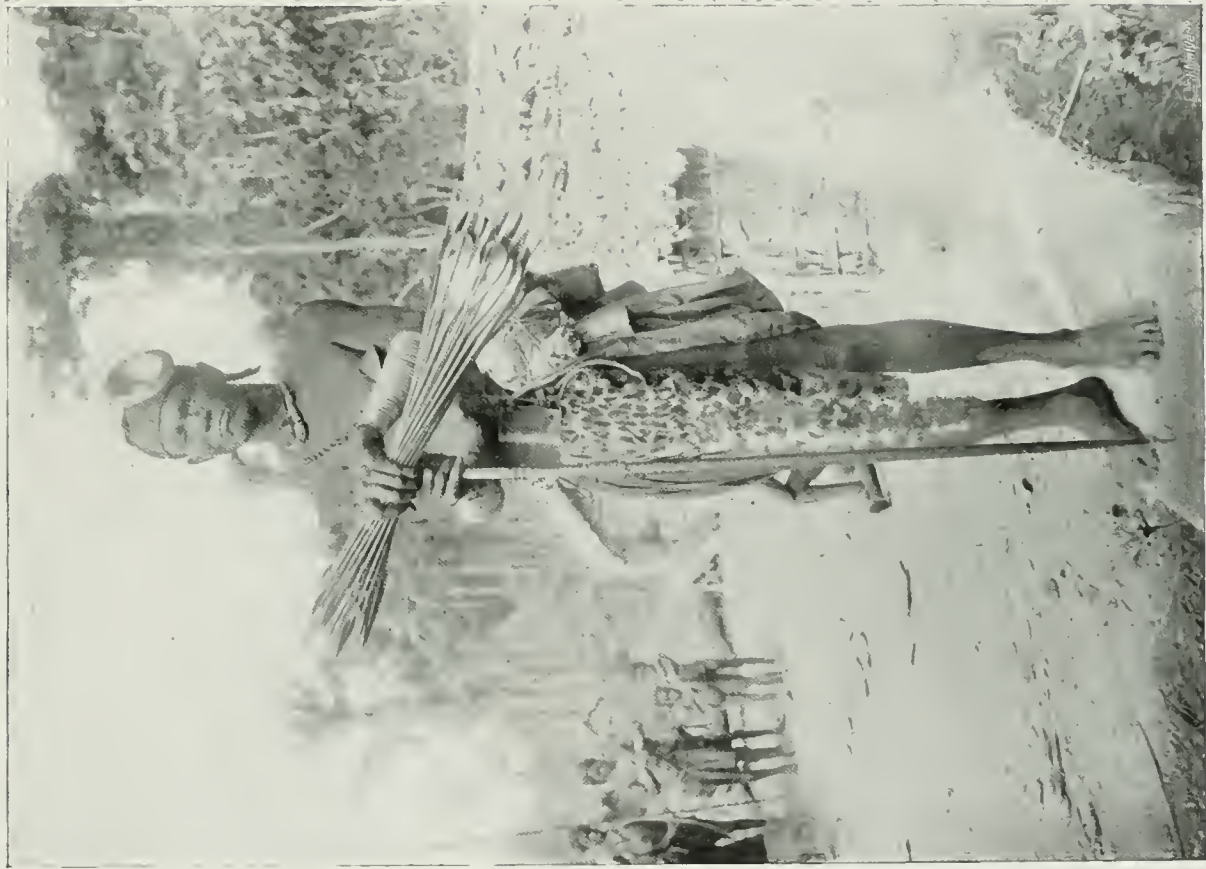
(foto Maes).

Nabij het Leopold II-meer : Gereed voor de jacht.

Azande krijgslieden in de Uelestreek.

(foto Mene)

(foto Macs)

Kau-Kau, opperhoofd der Batitu's (nabij het Leopold II-meer).

Algodtsbeeld in Beneden-Kongo.

(foto Mirevel).